

ULL Í MUND

6/5/2015

Skýrsla til Þróunarsjóðs framhaldsfræðslu

Námskeiðið Ull í mund var haldið á Hvolsvelli á haustönn
2014. Alls luku 9 konur 120 stunda námi í fullvinnslu ullar.

Efnisyfirlit

INNGANGUR	2
MARKMIÐ UMSÓKNAR	2
UNDIRBÚNINGUR	2
SAMSTARFSADILAR	3
FRAMKVÆMD	3
Námsþættir og leiðbeinendur.....	3
Efnislisti	4
Skipulag og vinnuaðferðir	4
HUGLEIÐINGAR OG ATHUGASEMDIR AGNESAR	4
NIÐURLAG	6
FJÁRHAGSUPPGJÖR	7
FYLGISKJÖL	8
MYNDASKRÁ	8

Ull í mund

SKÝRSLA TIL ÞRÓUNARSJÓÐS FRAMHALDSFRÆÐSLU

INNGANGUR

Á vorönn 2013 veitti Þróunarsjóður framhaldsfræðslu Fræðslunetinu – símenntun á Suðurlandi styrk til að þróa og tilrauna kenna 120 stunda námsbraut í fullvinnslu ullar. Styrkupphæð var: 2.500.000.-

Í umsókn var miðað við að námið myndi fara fram í Rangárvalla- og Skaftafellssýslu.

MYND 1 - NÝÞVEGIN ULL OG KAMBAR

MARKMIÐ UMSÓKNAR

Markmiðið var að hanna og halda námskeið í ullarvinnslu í anda „Beint frá býli“. Verkefninu var ætlað að höfða sérstaklega til kvenna í dreifðum byggðum sem hafa landbúnað/sauðfjárrækt að atvinnu. Einnig var markmiðið að stuðla að eflingu nýsköpunar þar sem sérstök áhersla er lögð á hráefni í nærumhverfinu.

Einnig var það markmið að þátttakendur kynntust fjarkennslu og að verkefnið gæti orðið kveikja til frekara náms.

UNDIRBÚNINGUR

Fyrsta skrefið í undirbúningi verkefnisins var að skipa verkefnastjóra sem var Steinunn Ósk Kolbeinsdóttir. Var hennar fyrsta verk að finna leiðbeinanda sem kæmi að mótun og skipulagningu. Leitað var að leiðbeinanda á Suðurlandi og var Agnes Geirdal sem titlar sig „tóhandverkskonu“ fengin til starfans. Hún er menntaður klæðskeri og hefur að auki lokið 2 ára textílmenntarnámi frá Myndlistarskólanum í Reykjavík. Agnes og Steinunn skipulögðu námið í góðri samvinnu á vorönn 2014 og var námið síðan auglýst og haldið á haustönn 2014. Námið var auglýst í námsvísi Fræðslunetsins, í staðarblöðum og á vefsíðu Fræðslunetsins. Alls bárust 26 umsóknir og voru 10 valdir úr hópnum. Við val umsækjenda voru settar eftirfarandi forsendur:

1. Lítil grunnmenntun
2. Búseta í Rangárvalla- eða Skaftafellssýslu
3. Bóndi með fjárbú eða greiðan aðgang að fé.
4. Áhugi fyrir handverki og áframhaldandi þróun í vinnslu ullar.

Umsækjendum var send könnun á netinu þar sem spurt var um þessa þætti (sjá fylgiskjal 1) og var niðurstaða sú að tíu konur voru valdar úr hópnum. Sex þeirra eru sauðfjárbændur eða búa í sveit, tvær fyrrverandi bændur. Allar nema ein búsettar í Rangárvallasýslu og aðeins ein hafði lokið háskólaprófi en sú er sauðfjárbóndi. Alls luku níu náminu en ein hætti vegna veikinda.

SAMSTARFSADILAR

Fengnir voru tveir samstarfsaðilar að umsókninni í þróunarsjóðinn en það voru Landbúnaðarháskólinn og Katla Geopark. Samstarfið var með þeim hætti að við fengum ráðleggingar og leiðbeiningar frá Landbúnaðarháskólanum auk þess sem Emma Eypórsdóttir lektor LBHÍ kenndi einn námsþátt, ullarmat og rúningu. Samstarf við Kötlu Geopark varð í raun lítið sem ekkert þar sem á þessum tíma urðu miklar breytingar á starfsemi jarðvangsins sem fólst m.a. í mannbreytingum o.fl. sem ekki verður farið nánar úti hér.

MYND 2 - ULLARÞVOTTUR

FRAMKVÆMD

Steinunn og Agnes byrjuðu á því að vinna hugmyndavinnu og velta fyrir sér hvernig best væri að skipuleggja námið og hverju ætti að ná fram með náminu. Mikil áhersla var lögð á skapandi þátt námsins og að þátttakendur myndu öðlast sjálfstraust og færni til að halda áfram að vinna með ullina. Strax var ákveðið að námsmenn myndu gera verkefnamöppu (port folio) þar sem öllum verkefnum yrði safnað saman. Skipulag námsins mótaðist síðan af þessum markmiðum. Alls voru 108 tímar í beinni kennslu en 12 tímar skilgreindir sem verkefnavinna þar sem mikillar heimavinnu var krafist af þátttakendum. Námsþættir voru tíu og komu sex leiðbeinendur að kennslunni. Námið stóð frá 22. september – 6. desember 2014.

Námsþættir og leiðbeinendur

Sjálfstyrking, hópefli 6 st.	Eydís Katla Guðmundsdóttir, náms- og starfsráðgjafi
Tölvufærni, myndvinnsla 5 st.	Steinunn Ósk Kolbeinsdóttir, kennari
Tölvufærni, töflureiknir 5 st.	Margrét Jóna Ísólfsdóttir, viðskiptafræðingur
Hugmyndavinna 4 st.	Agnes Geirdal
Eðli ullarinnar og ullarþvottur 9 st.	Agnes Geirdal
Spinna og kamba, vinnustofa 32 st.	Agnes Geirdal
Hönnun og hugmyndavinna 5 st.	Steinunn Sigurðardóttir, fatahönnuður
Ullarsagan og efnisfræði jurtalitunar 5 st.	Agnes Geirdal
Rúning og ullarmat (+heimsókn) 6 st.	Emma Eypórsdóttir, lektor
Jurtalitun 27 st.	Agnes Geirdal
Yfirferð og mat á námi 4 st.	Agnes og Steinunn
Heimavinna, taka ofan, myndatökur, námsdagbók, profur og hugmyndavinna 12 st.	

Kennsla fór fram hjá Fræðslunetinu á Hvolsvelli og allir verklegir tímar voru í iðnaðarhúsnæði á Hvolsvelli. Þar var aðstaða til ullarþvottar og jurtalitunar. Einnig var þar skjávarpi svo hægt var að nýta allan „biðtíma“ til fræðslu og fyrirlestra. Var það mikill kostur að fá aðgang að húsnæði þar sem hægt var að vera bæði með bóklegt og verklegt nám í senn.

Rokkar og kambur voru leigðir hjá Þingborgarkonum en nokkrir þátttakendur áttu sjálfir rokka og kamba. Þeir þátttakendur sem áttu sitt eigið fé unnu með sína eigin ull og útveguðu einnig öðrum þátttakendum ull. Þátttakendur söfnuðu einhverju af jurtum til

MYND 2 - UNNID MEÐ LITAHRINGINN

jurtalitunar en þar sem námskeiðið hófst ekki fyrr en í september var takmarkað hvaða jurtum var hægt að safna og því var lögð áhersla á haustjurtir við jurtalitunina.

Einband var notað í jurtalitun, prufur og einnig var plötulopi notaður til æfinga við spuna.

Efnislisti

Efni:		Áhöld:
Reyfi	Pappír	Rokkar
Einband	Möppur	Kambar
Plötulopi	Netpoka til þvotta	Þeytivinda
Efni til jurtalitunar	Gúmmihanskar	Pottar
Sápa - sjampó	Skriffæri	Hitaplötur
Vatnsheldur merkipenni		Balar

Skipulag og vinnuaðferðir

Námskeiðið var skipulagt þannig að byrjað var á hópefli og sjálfstyrkingu. Þá tók við kennsla í tölvufærni. Kennnd var einföld myndvinnsla og ráð gefin við myndatökur og einnig hvernig hægt er að nýta sér Excel til áætlanagerðar. Flestir tímar hjá Agnesi voru blanda af verklegum tímum, hugmyndavinnu og ýmiss konar fræðslu um ull og ullarvinnslu. Í lok hvers tíma fengu þátttakendur heimaverkefni, orð sem átti að vinna með á milli tíma. Var þetta mikil áskorun fyrir hópinn sem leysti verkefni sín með sóma að lokum þó heyra mætti andvörp og stundur í byrjun. Öll verkefni voru sett í verkefnamöppu.

MYND 3 - NÝLITUD ULL

Fengnir voru tveir fyrirlesarar að auki. Annars vegar Emma Eypórsdóttir lektor hjá Landbúnaðarháskólanum en hún fræddi hópinn um gæði ullar og hvernig hægt er að meta ullargæðin á lifandi fé. Heimsótti hópinn fjárhúsin að Teigi í Fljótshlíð þar sem hluti kennslunnar fór fram. Þótti hópnum þessi þáttur hinn fróðlegasti og nýtsamur mjög. Þessi tími var í nóvember en á þeim tíma eru bændur einmitt að rýja fé sitt og taldi Emma mikilvægt að þátttakendur ættu þess kost að fara í fjárhús og skoða ullina þar og sjá rúninguna.

Hins vegar kom Steinunn Sigurðardóttir fatahönnuður í heimsókn og sagði hópnum frá sinni hönnunarsögu. Hún er mikil áhugamanneskja um íslensku ullina og hefur mikinn áhuga fyrir að hægt verði að nýta hana í tiskufatnað. Var fyrirlesturinn hinn fróðlegasti og kveikti margar góðar hugmyndir hjá hópnum.

HUGLEIÐINGAR OG ATHUGASEMDIR AGNESAR

„Það sem mér fannst áhugaverðast við þetta námskeið var það hvað nemendur voru tilbúnir að leggja mikið á sig. Heimaverkefnin, þ.e.a.s. orðin tvö, voru lögð fyrir til að opna augun þátttakenda fyrir umhverfinu og eigin getu. Dæmi: Orðið „helsi“ hvað er helsi? Hvernig túlkar maður það orð með þrjónunum, í litum eða með

ljósmynd? Þetta er aðferð til að finna nýjar leiðir og opna hugann fyrir nýrri hugsun og sköpun. Að skrá niður og koma í orð því sem maður er að gera og hugsa er verkferli sem nýtist í allri sköpunarvinnu. Eins það að halda utan um þær aðferðir sem verið er að vinna með. Að setja niður smá hugleiðingar í lok tíma er öllum hollt, fara yfir það sem gerst hefur og skrá. Ég var ekki nógu hörð á þessum lið á námskeiðinu. Í lok námskeiðsins, þá fannst nemendum að ég hefði mátt vera harðari á þessu atriði. Að hafa smá umræðu um heimaverkefnið í byrjun hvers tíma er mjög mikilvægt, þarna safnast nemendur saman, hver og einn sýnir hvað hann hefur verið að gera og fær tækifæri til að kynna sjálfan sig og verk sín í jákvæðu umhverfi, að standa með sjálfum sér og tala fyrir framan aðra. Þetta má samt ekki taka of langan tíma í mesta lagi 5 mínútur á hvern nemanda. Að hafa stuttan fyrirlestur strax á eftir morgunspjallinu reyndist líka ágætlega, þá hafa allir einbeitingu til að hlusta og hægt er að kynna þá efnisþætti sem liggja fyrir þann daginn.

MYND 4 - Í FJÁRHÚSINU

Verklegu þættirnir kamba, spinna, lita tóku mesta tímann og hefði ekki mátt vera styttri, nemendur nýttu sér þó vel tímann, kembdu og spunnu á meðan garnið litaðist í pottunum. Ullarþvotturinn gekk vel en ég hefði átt að vera komin með búta af hreinu þurru ullarreyfi fyrir kennslu til að taka ofan og hæra, ég notaði óhreina ull en það hefði verið betra að hafa hana hreina.

Spuninn gekk ágætlega fyrir sig og nemendur voru búnir að ná finni tækni í loknámskeiðsins. Það var ómissandi að hafa plötulopa til að byrja með til að ná réttu handtökunum.

Litahringurinn er ómissandi á svona námskeiði þar sem hann er þekkingargrunnur fyrir jurttalun og hvernig litir blandast saman. Litunarhlutann hefði mátt skipuleggja betur, t.d. að lita úr þeim jurtum sem taka lengri tíma í fyrri tímanum. Einnig að nemendur fái úthlutaða litunarjurt til að safna, þurrka og setja í poka í upphafi námskeiðs, þannig er hægt að nýta þær jurtir sem enn eru í blóma í byrjun hausts.

Gæta þarf þess að námskeiðið sé ekki það niðurnjörvað að ekki sé hægt að breyta útaf dagskrá til að kíkja á viðburði sem tengjast efninu og eru í nágrenninu.

Emma Eysteinsdóttir var alveg frábær og ómissandi, mikill fróðleiksbrunnur og ómissandi á þessu námskeiði. Eins var frábært að fá að heimsækja fjárbændurna á Teigi með henni. Steinunn Sigurðardóttir var líka alveg ómissandi og skapaðist mikil umræða eftir hennar fyrirlestur þar sem hún rakti sögu sína og vinnuna sem liggur á bak við hönnun og rekstur fyrirtækja.

MYND 5 - VIÐ ROKKINN

Í lok námskeiðsins þurftu allar að setja upp litla sýningu á því sem hver og ein gerði. Síðan var gengið á milli og hver nemandi kynnti sig, sýndi og sagði frá sinni upplifun á námskeiðinu, hvað hann hafði lært, hvað honum fannst erfiðast og hvað var skemmtilegast. Þetta var góður endapunktur á skemmtilegu námskeiði.

Nókrir punktar í lokin:

- Steinunn Sigurðardóttir og Emma Eyþórsdóttir voru alveg ómetanlegar með sína fyrirlestra og kennslu.
- Það gafst ekki tími í hefðbundna mynsturgerð enda væri það efni í sér námskeið.
- Við nýttum okkur þær uppákomur sem voru í nærumhverfinu, t.d. þegar Sögusetrið var með opinn dag og eins hrútasýningu.
- Kennari ætti að safna 4 plöntum fyrir jurtalitun yfir hásumarið og þurrka.
- Æskilegt er að nemendur útvegi sér bókina Foldarskart í ull og fat, jurtalitun eftir Sigrúnu Helgadóttur og Þorgerði Hlökkversdóttur.“ (Agnes Geirdal, 2015)

NIÐURLAG

Það er mat þeirra sem að þessu námskeiði stóðu að afar vel hafi til tekist og að mikil ánægja þátttakenda hafi ekki leynt sér enda kemur þar skýrt fram í námskeiðsmatinu (sjá fylgiskjal 2). Það markmið að ná til kvenna í dreifðum byggðum náðist að hluta til en það voru ákveðin vonbrigði að ekki skyldu koma þátttakendur úr Vestur-Skaftafellssýslu. Aðeins sótti ein kona um úr sýslunni en hún er með háskólapróf og starfar ekki sem bóndi og féll ekki að inntökuskilyrðum. Þar sem allir þátttakendur voru búsettir í næsta nágrenni við kennlustað var ekki boðið uppá fjarkennslu sem var eitt af markmiðum námskeiðsins. Hvort námskeiðið hafi orðið raunveruleg kveikja til frekara náms á eftir að koma í ljós en miðað er við að þátttakendum verði boðið uppá viðtal við náms- og starfsráðgjafa þar sem m.a. verður rætt um þann þátt ásamt því að kanna hvort námið hafi haft þau áhrif á þátttakendur sem að var stefnt, s.s. að stuðla að nýsköpun og aukinni nýtingu hráefnis í anda „Beint frá býli“.

MYND 6 - DÆMI UM HUGMYNDAVINNU

Það er mjög mikilvægt á námskeiði sem þessu að aðstaða sé góð.

Iðnaðarhúsnæðið sem var leigt og reyndist vel nema þegar kom að því að lita. Þá var of mikið álag á rafmagn þar sem margar rafmagnshellur voru settar í gang á sama tíma. Því þarf að tryggja að rafmagnsmál séu í lagi. Einnig var gerð réttmæt athugasemd við stólana sem voru í húsnæðinu. Að öðru leyti leið þátttakendum vel og þeim fannst notalegt að vera í húsnæði sem var ólíkt hefðbundinni kennslustofu og varð þetta þeirra „heimur“ meðan á námskeiðinu stóð.

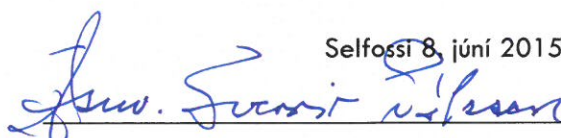
Það var mikið lán að finna góðan leiðbeinanda sem gat haldið utan um alla verklega þætti námsins. Þannig myndaðist góð heild í náminu. Þess vegna skapaðist líka heimilislegur andi í hópnum og starfsgleðin leyndi sér ekki undir jákvæðri hvatningu Agnesar. Þáttur hennar í þróunarvinnunni var einnig mjög mikilvægur þar sem þekking hennar og reynsla nýttist afar vel.

Fræðslunetinu hefur borist fjöldi fyrirspurna um hvort ekki verði haldið annað álíka námskeið. Það er mat okkar að full ástæða sé til að endurtaka leikinn. Við teljum að nám sem þetta falli vel undir smiðjumódel FA. Gæti það verið næsta skref að skrifa námsskrá í ullarvinnslu, Ullarsmiðjuna.

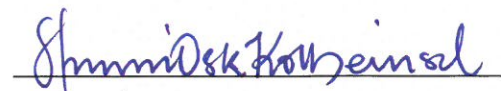
FJÁRHAGSUPPGJÖR

Ull í mund - kostnaðaruppgjör			
	Kostnaður		Tekjur
Auglýsingakostnaður	83.625	Námskeiðsgjöld	290.000
Veitingar	23.441	Framlag Þróunarsjóðs	2.500.000
Akstur	222.036		
Húsaleiga	180.000		
Launakostnaður - kennsla	751.000		
Launakostnaður - þróunarvinna og undirbúningur	876.800		
Tæki og kennslugögn	128.526		
Stjórnunarkostnaður	153.000		
Ráðgjöf og eftirfylgni	251.572		
Frágangur, skýrslugerð	120.000		
Samtals	2.790.000		2.790.000

Selfossi 8, júní 2015

Ásmundur Sverrir Pálsson, framkvæmdastjóri

Steinunn Ósk Kolbeinsdóttir, verkefnastjóri

FYLGISKJÖL

Fylgiskjal 1 – Þátttakendakönnun

Fylgiskjal 2 – Námskeiðsmat

MYNDASKRÁ

Myndir tóku Agnes Geirdal og Steinunn Ósk Kolbeinsdóttir

Mynd 1 - Nýbvegin Ull og kambar.....	2
Mynd 2 - Unnið með litahringinn.....	3
Mynd 3 - Nýlituð ull.....	4
Mynd 4 - Í fjárhúsinu	5
Mynd 5 - Við rokkinn.....	5
Mynd 6 - Dæmi um hugmyndavinnu.....	6

